

De Bijbel open in het pastoraat

De publicaties die in de Artios-reeks verschijnen, willen dienstbaar zijn aan de toerusting vanuit de Bijbel.

In 2 Timotheüs 3:17 staat dat de Schriften ons gegeven zijn 'opdat de mens Gods artios zij, tot alle goed werk geartioseerd'. Artios betekent: compleet toegerust, en zodoende berekend op zijn taak.

De mens die God dient, mag dankzij de Schriften berekend zijn op zijn of haar taak in het leven, volledig toegerust tot alle goede werken.

Redactie:

ds. J.J. ten Brinke

ds. C.H. Hogendoorn

drs. P.J. Vergunst

Voor een overzicht van de eerdere delen in deze reeks, zie pag. 88.

De Bijbel open in het pastoraat

Ds. M.J. Tekelenburg

De Bijbel open in het pastoraat
Ds. M.J. Tekelenburg

ISBN 978-90-8897-330-7
NUR 707
C-NUR 000

Ontwerp omslag: Corné van der Horst
Opmaak binnenwerk: Buitenspel, Meppel

Bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan de
Herziene Statenvertaling © 2016, tenzij anders aangegeven.

© 2023 Groen, onderdeel van Jongbloed
Christelijke Media - LEEUWARDEN
Alle rechten voorbehouden.

www.jongbloedmedia.nl
www.uitgeverijgroen.nl

Inhoud

Woord vooraf	7
1 Ouderling zijn rond een open Bijbel	9
2 Pastorant zijn rond een open Bijbel	16
3 De Bijbel open, op zes manieren	22
4 De Bijbel openen, waarom?	31
5 Achtergrond en voor- en nadelen van verschillend gebruik	42
6 De Bijbel en de bezoeker	57
7 Bijbelgedeelten voor verschillende omstandigheden	66
8 Moet en kan de Bijbel altijd open?	73
9 De Bijbel in andere vormen van pastoraat	77
10 De balans opmaken	82
Literatuur	87

Woord vooraf

Met dankbaarheid reik ik dit boekje aan. Het gaat over het mooie en kostbare van ontmoetingen tussen mensen, zoals die plaatsvinden in het pastoraat. Met daarbij dat God Zelf daarin dichtbij komt. Vooral gebeurt dat wanneer de Bijbel opengaat. Daarvan mogen we veel verwachting hebben. Dankbaar ben ik dat ik met dit boek daaraan iets kan bijdragen.

Dit boekje kan nuttig zijn voor ieder die als christen een bezoek wil brengen bij een ander en verlangt dat God daar sprekend bij is! Het kan in persoonlijke bezinning en toerusting gelezen worden. Helemaal voorstelbaar is dat het in de christelijke gemeenten in het consistorie, de samenkomst van ouderlingen pastoraat en predikant, samen wordt doorgenomen. Vergeet daarbij bezoekbroeders en bezoekzusters niet.

Bijzonder is dat dit boekje uitkomt kort nadat ik 25 jaar predikant was. Bij het schrijven maakte ik uiteraard dankbaar gebruik van de ervaringen die ik in pastoraat opdeed in de vijf gemeenten die ik diende: Linschoten, Sprang, IJsselstein, Reeuwijk en sinds 2019 Monster. Ik denk daarbij aan gezamenlijke bezinning met ouderlingen pastoraat en aan uitwisseling met degenen die in die gemeenten in pastoraat meewerkten.

Graag noem ik ook de twee opleidingen voor pastoraat die ik volgde, de Pastoraal Psychologische Leergang (2000 tot 2002) en de Opleiding Contextueel Pastoraat (2016 tot 2018), waar ik veel ontving. Tot 2022 was ik zeven jaar voorzitter van het Pastoraal Diaconaal Centrum de Herberg in Oosterbeek. Die functie en dat huis bepalen ook bij het belang en het zegenrijke van pastoraat.

Het is goed om hier te melden dat het bij de ouderling uit hoofdstuk 1 en Mirjam uit hoofdstuk 2 niet over bestaande personen gaat. Als auteur deel ik daar eigen ervaringen en die ik van ouderlingen en gemeenteleden door de jaren heen hoorde.

Hartelijk dank aan de redactie van de Artios-reeks voor de uitnodiging om dit te schrijven, voor meedenken en commentaar op de aangeleverde tekst.

Mijn verlangen is dat God in dubbele zin sprekend bij de gesprekken mag zijn, namelijk dat Hij spreekt door Zijn Woord en dat over het bezoek gezegd kan worden: ‘Het leek alsof God Zelf in het gesprek nabij was.’

M.J. Tekelenburg, december 2022

Ouderling zijn rond een open Bijbel

Op de woensdagavond waarop ouderling Ben Jansen doorgaans bezoeken aflegt, zit hij nu thuis. Hij koos ervoor een avond na te denken over het bezoekwerk, in het bijzonder over het gebruik van de Bijbel tijdens het bezoek. Toegegeven, het was wel een lastige keus: toch op bezoek gaan of een avond hierover nadenken. Veel bezoekers kennen dit dilemma, weten hoe lastig dit is en hoe makkelijk je toch weer kiest voor op bezoek gaan. Vrijwel altijd immers zijn er nog adressen om langs te gaan. Daarbij hebben velen nogal eens een achterstand opgelopen in bezoekwerk. Toch koos hij ervoor persoonlijk na te denken en op te schrijven wat hem te binnen komt. In dit hoofdstuk lezen we waaraan hij dacht en wat hij schreef.

1. Goede ervaringen

Ben kiest ervoor eerst de goede en mooie ervaringen op te schrijven. Gelukkig zijn die er. Hij is nu bijna zes jaar ouderling. In het eerste jaar mocht hij, hij was nog geen dertig, met andere

ouderlingen mee. Hij zag daar onder andere dat iedere ouderling het bezoek verschillend aanpakt. Blijkbaar zit er een persoonlijke kant aan. Dat kan ook niet anders. De Bijbel en de persoon van de bezoeker zijn doorgaans de enige twee instrumenten tijdens het bezoek. Ben herinnert zich een bezoek waar de Bijbel heel natuurlijk tijdens een gesprek openging. Hij weet niet meer wie er het eerst mee begon, de ouderling of het echtpaar dat bezocht werd. Een bijbelse geschiedenis werd genoemd en bleek aansprekend in de situatie van het echtpaar. Zij herkenden zich in de personen uit die geschiedenis en in wat de Heere Jezus in die geschiedenis zei en hoe Hij handelde. De ouderling ging erin mee. Onderwijl werden nog meer kanten van die geschiedenis benoemd. Die bleken ook sprekend te zijn voor het echtpaar, zowel in bemoediging als in vermaning. Ben vond het mooi dat zo sprekend en eigenlijk op natuurlijke wijze de Bijbel tijdens het gesprek al openging. Gaandeweg werd de Heilige Geest gemerkt. Nu Ben erover nadenkt, vraagt hij zich af of je dit kunt organiseren. Gebed om zulke ontmoetingen met een open Bijbel helpt. En het helpt ook als je als bezoeker zo'n geschiedenis uit de Bijbel kent en openstaat voor wat tijdens het bezoek gebeurt. Niet te vast zitten aan de agenda die je mogelijk bewust of onbewust toch hebt.

Andere mooie momenten schieten hem te binnen. Een ouderling had een bijbelgedeelte voorbereid om te lezen aan het eind van het bezoek. Hij noemde het. Het raakte blijkbaar de bezochte weduwe. Het gedeelte bevatte de trouwtekst van haar en haar man. Een tekst waar ze zo veel aan had gehad in haar huwelijk en nu nog in haar weduwe-zijn en die vaak zomaar had geklonken. Nu dus weer. Het maakte alle aanwezigen een moment stil

en gaf veel dankbaarheid en verwondering voor Gods herderlijke zorg. Ook dit maak je als bezoeker niet. Meestal weet je de bijzondere teksten en gedeelten van mensen niet. Weet je ze wel, dan kun je ze lezen, zeker, maar vaak is het dan ook goed om te zeggen dat je het daarom leest of als de ander het opmerkt eerlijk aan te geven dat je vanwege de bijzondere band van de bezochte met de teksten dit gedeelte koos.

Ben herinnert zich een gesprek dat heel stroef liep. De ouderlingen en het echtpaar kwamen maar niet tot echt gesprek. Was er misschien aan het begin iets verkeerd gezegd? Ben dacht tijdens het bezoek na over wat toch in de weg zou zitten. Naast dat het gesprek stroef verliep, bleef het aan de oppervlakte. Op zulke momenten bedenk je dat een gesprek echt niet de hele avond hoeft te duren. Na drie kwartier à een uur werd de bijbel gepakt. De ouderling koos een gedeelte en las het. Hij legde persoonlijk uit wat hij erin hoorde van God uit voor zichzelf en voor iedere aanwezige. Het ijs brak. De man reageerde persoonlijk en met emotie. Zijn vrouw vervolgens ook. Door het lezen van de Bijbel kwam er verdieping in het gesprek. Ben heeft daarvan meegenomen dat het heel zinvol kan zijn om niet te lang te wachten met het openen van de Bijbel en bij gesprekken die moeizaam gaan, het niet vooral van allerlei gesprekstechnieken of ingangen te verwachten maar dan bovenal het met Gods Woord te wagen.

Komen er nog meer goede en mooie herinneringen boven? Ben herinnert zich een gesprek waarbij de bezochten al vrij vroeg in het gesprek met een vraag kwamen over een bijbelgedeelte. De vraag leefde echt en was een persoonlijke. Hij en de ouderling

wisten nog niet direct het antwoord maar tijdens lezen van het gedeelte en gesprek erover kwamen ze wel verder. De ouderling beloofde aan het eind van het bezoek nog een antwoord op de vraag te zullen zoeken en dat te zullen brengen.

Onvergetelijk is verder een bezoek waarin de bezochten vroegen wat de Bijbel zegt over echtscheiding. Ze hadden er in hun naaste omgeving mee te maken. Tijdens het bezoek werd gezocht in de Bijbel naar Gods wil en Zijn spreken hierin. Meteen kwam het moeilijke aan de orde van hoe de bezochten ermee te maken hadden.

Mooi was het als mensen zelf een gedeelte voor bijbellezen aanreikten. Rijk als je daarin kon merken wat het gedeelte precies voor hen betekende. Een vrouw die in het gesprek aangaf zich nogal eens achtergesteld te voelen, wilde graag over Ruth lezen. Een rijke, geslaagde directeur stelde Johannes 13 voor, over de Heere Jezus Die de minste werd onder de leerlingen door hun voeten te wassen.

De les daaruit is dat het waardevol kan zijn om als je met verschillende mensen bij elkaar zit elkaar te vragen naar welk bijbelgedeelte voor hem en haar van betekenis is. Meteen worden die gedeelten weer eens genoemd.

2. Moeilijke momenten rond de open Bijbel

Het was goed om met de mooie en goede herinneringen te beginnen. Voor je het weet komen het eerst de herinneringen boven waarin het moeilijk ging. Om ervan te leren wil Ben die ook opschrijven.

Hij kan er helaas meerdere noemen. Bezoekwerk blijft stukwerk en de Bijbel erbij hebben en openen geeft niet automatisch een goed gesprek.

Er zijn de bezoeken waarin de Bijbel gelezen wordt maar er geen gesprek over komt, dat de mensen er niet op reageren en de woorden van de ouderling bij wat gelezen is, niet echt lijken over te komen. De bezochte bedankt voor wat gelezen werd en dat is het. Zou het meer moeten zijn? Werkt wat gelezen werd misschien toch langer door? In elk geval is het dan goed dat de ouderling duidelijk heeft genoemd welk bijbelgedeelte hij las. De bezochten kunnen dan het gedeelte zelf nog eens opzoeken en lezen. Er zijn mensen die het moeilijk vinden om voor het geloof en het persoonlijke daarin woorden te vinden. Ze hebben niet geleerd om over geloof te spreken of hebben er geen woorden voor. Velen van hen willen vaak het lezen van de Bijbel tijdens een bezoek niet missen. Ze vinden het belangrijk en het scheidt op een bepaalde manier juist een band: samen de Bijbel hebben als bron. Ze voelen erin dat de kerk op bezoek komt, merkbaar met de Bijbel, bij hen.

Ben herinnert zich dat hijzelf bij een bezoek voor een moeilijk bijbelgedeelte had gekozen. Moeilijk en lang. Ouders en kinderen zaten erbij. Hij had zich dat vooraf niet gerealiseerd. Hij had niet gevraagd mee te lezen en had, omdat hij onzeker was over het gedeelte, heel snel het gedeelte genoemd. Vervolgens las hij het haastig. Het werd ongemakkelijk. Hij bedacht tijdens het lezen dat de mensen het niet zouden volgen. Ben heeft al wel ervaren dat dit soms toch anders is maar meestal klopt zijn gevoel.

Er was een bezoek waarbij de ouderling een gedeelte vooraf gekozen had dat (helaas maar waar) tijdens het gesprek niet echt bleek te passen. De man die bezocht werd, had juist grote weerzin tegen het thema uitgesproken dat in dit gedeelte klonk. Het ging erover dat Jezus voor zonden van anderen moest sterven. De man vond dat helemaal niet nodig en wilde ook niet dat een ander voor hem zou lijden. Hoe nu te handelen? Het toch lezen of een ander gedeelte kiezen? Een bekende psalm bijvoorbeeld, die altijd wel past? De ouderling koos toch voor het vooraf gekozen gedeelte. Hij noemde dat hij de weerzin gehoord had die de man met het thema had en dus mogelijk ook met dit gedeelte maar dat hij geloofde dat hij het niet voor niets vooraf had gekozen. Het gesprek werd er niet anders door. De Bijbel had wel geklonken.

Ongemakkelijk waren de bezoeken waarbij het er maar niet van leek te komen om de Bijbel te kunnen openen. Telkens spraken de bezochten weer of kwam er iets tussen. De ene keer een telefoontje, dan weer stond er iemand aan de deur. Was dit de sfeer om samen de Bijbel te lezen? Moest je als het ware bruut met de Bijbel naar voren komen, heel beslist? Ja, soms moest dat. Nu eens merkte je dan toch een goed moment rond het lezen en bidden. Dan was je blij dat je had doorgezet. Andere keren werd zelfs het bijbellezen onderbroken. Het bracht tot een kort gebed. Vaak ging je met een onvoldaan en moeilijk gevoel weg. Waarom ging de Bijbel daar zo moeilijk open? Stonden de bezochten er geestelijk wel voor open? Zat er bij jou als bezoeker iets in de weg richting God, waardoor God naar jouw idee jouw bezoek niet gebruikte?

Erg ongemakkelijk was het bijbellezen ook na wat onenigheid tijdens het bezoek en als je als ouderling voelde dat je zelf te veel persoonlijk erin meegegaan was. Achteraf bedacht je dat het goed geweest was dat eerlijk te benoemen.

Gespreksvragen

1. Kom je toe aan bezinning op het bezoekwerk en bijzonder op het gebruik van de Bijbel daarin? Hoe kun je je het beste bezinnen, alleen of met anderen samen?
2. Herken je een of meer van de mooie momenten die genoemd zijn? Is daarvan te leren? Zo ja, wat?
3. Herken je een of meer van de moeilijke momenten die genoemd zijn? Wat is daarvan zoal te leren?
4. Zijn er andere mooie en moeilijke momenten in bezoekwerk rond bijbellezen?